

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА ХОРЕОГРАФІЇ

в Федеративной Республике Германия. – Gustav Bosse Verlag Kassel, 1994. – S. 70 – 78.

13. Нікітіна А. “Коли” (композитор в контексті часу) про творчість Леоніда Грабовського // Музика. – 1998. – № 4. – С. 8 – 9.

14. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки. – К.: Основи, 1998. – 672 с.

15. Савенко С. Музыкальные идеи и музыкальная действительность Карлхайнца Штокхаузена // Теория и практика современной буржуазной культуры: проблемы критики. Сб. трудов. – М., 1987. – В. 94. – С. 82 – 119.

16. Соколов А. Музыкальная композиция XX века: диалектика творчества. – М.: Музыка, 1992. – 230 с.

17. Спасов Б., Холопова В. Ритмические прогресси и серии // Проблемы музыкального ритма:

Сб. трудов / Сост. Холопова В. – М.: Музыка, 1987. – С. 261 – 293.

18. Цареградская Т. Аспекты музыки XX века // Современное искусство музыкальной композиции: Сб. трудов. – М., 1985. – В. 79. – С. 96 – 111.

19. Чередниченко Т. Мысль и язык в авангардистской композиции // Музыкальная культура в Федеративной Республике Германия. – Gustav Bosse Verlag Kassel, 1994. – S. 79 – 85.

20. Xenakis J. Muzyka stochastyczna // Ruch muzyczny. – 1963. – s. 6 – 7.

21. Zieliński T. Spotkania z muzyką współczesną. – Kraków: PWM, 1975. – 272 s.

22. Schäffer B. Nowa muzyka. Problemy współczesnej techniki kompozytorskiej. – Kraków: PWM, 1969. – 543 s.

*Йосип Даниляк, старший викладач кафедри культурології та українознавства
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка*

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА ХОРЕОГРАФІЇ

У статті розглянуто проблему музичної підготовки вчителів початкових класів та хореографії у процесі вивчення предметів музично-естетичного циклу. Висвітлено завдання естетизації, гуманізації інтелектуального розвитку особи, яка повинна володіти ґрунтовними знаннями в галузі всього комплексу дисциплін, розвинутими навиками сприймання і розуміння прекрасного зі сформованими естетичними оцінками і смаками. Наголошується на характерних особливостях музичної підготовки майбутніх вчителів у підготовці їх до професійної педагогічної діяльності.

Постановка проблеми. У сучасному еволюційному суспільному процесі предмети музично-естетичного циклу є ключовим фактором гуманітарного розвитку. Адже саме завдяки мистецькій спрямованості в освіті молодь, шляхом навчання, долучається до духовного і художнього багатства, реалізує свій творчий потенціал, збагачує культурну спадщину у її розмаїтті.

Соціально-економічні зміни у суспільстві привели до переосмислення ролі предметів музично-естетичного циклу в сучасному житті, що і стало стимулом для оновлення концепції гуманітарного розвитку.

Завдання та мета статті. Розкрити особливості вивчення предметів музично-естетичного циклу в навчально-виховному процесі педагогічного факультету Дрогобицького державного педагогічного університету.

У працях вчених, присвячених актуальним проблемам сучасної освіти, вказується на

необхідність посилення зв'язку між освітою і мистецтвом, залучення особистості студента до цінностей як найважливішого завдання підготовки майбутнього педагога (О. Вишневський, О. Рудницька, В. Луговий, Б. Попов, Н. Статінова, А. Фурман).

Даній концепції слугує ідея щодо органічної єдності предметів естетичного циклу, що підносить роль культурно-мистецьких здобутків до значення фундаментального базису, на якому має формуватися сучасний фахівець. Це вимагає розгляду змісту задач підготовки педагогічних кадрів крізь призму формування майбутнього фахівця як професіонала, громадянина й інтелігента та оцінки результативності даного процесу з точки зору оволодіння молодими людьми професійного, культурного, розширення їх загальнокультурної ерудиції і плекання духовності.

Виклад основного матеріалу. Нові підходи, які освоюються нині в процесі підготовки вчителів початкових класів та хореографії на педагогічному факультеті, вимагають абсолютно

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА ХОРЕОГРАФІЇ

нового погляду на роль дисциплін музично-естетичного циклу.

Вчитель повинен формуватися як високо-інтелігентна особистість, духовний наставник вихованців. Уже з першого курсу слід формувати у студентів установку, що “вчитель – вирішальна фігура побудови навчально-виховного процесу”, психологічно готувати їх до роботи творчо, ініціативно, відповідально.

Майбутній учитель початкових класів не може бути тільки добрим математиком, мовником, літератором. Він повинен бути всебічно розвинутим, добре підготовленим ідейно-теоретично, бути ерудованою людиною. Досягти такої мети можливо тільки на основі інтенсифікації навчального, виховного процесу.

Важливо, щоб повернути у всій повноті майбутнім учителям і учням народну пісню, танець, музичну спадщину М. Лисенка, М. Леонтовича, В. Верховинця, Ф. Колесси, Я. Степового, Л. Ревуцького і т.д., тому варто створювати гуртки, студії, проблемні групи, щоб вирували пристрасті навколо творів згаданих авторів.

Проблема естетизації та гуманізації навчально-виховного процесу в школі вимагає нових підходів у системі підготовки вчителів початкових класів.

Наше сьогодні зумовлює новий підхід до музичної підготовки вчителя початкових класів та хореографії, який повинен вміти не лише на належному рівні проводити уроки згідно з новими програмовими вимогами, а й цікаво організувати позакласну музично-виховну роботу.

Завдання систематизації та гуманізації інтелектуального розвитку особи, яка повинна володіти ґрунтовними знаннями в галузі всього комплексу дисциплін, розвинутими навиками сприймання і розуміння прекрасного, із сформованими естетичними оцінками і смаками.

У даний час маємо складну суперечність нинішнього побутування музики – між естетичною цінністю всієї музичної культури та орієнтацією на музичну культуру невисокого гатунку. Така ситуація зумовлена рядом причин, одна з них – недостатній рівень загальної музичної освіти.

Завдання загальної музичної освіти постають перед нами особливо вагомим в процесі реалізації концепції національної школи. Належну увагу в концепції приділено питанням розвитку естетичної культури й художніх здібностей особистості. Передбачено “оволодіння цінностями і знаннями в галузі світового і народного мистецтва, музики, архітектури, усної народної творчості, національної

пісенної і танцювальної культури, побуту, ремесел, гри; розвиток почуття прекрасного, формування здатності розуміти й цінувати твори мистецтва, пам’ятки історії, красу і багатство природи; здатність до творчої діяльності в різних видах мистецтва...” [3, 18 – 25].

Що і в якому обсязі маємо вибрати з музикознавчої, теоретичної, нотної і виконавчої скарбниці? У яких пропорціях маємо подавати національну українську і зарубіжну музичну літературу? Майбутній учитель початкових класів та хореографії повинен бути збагаченим розумінням розвитку музично-хореографічного мистецтва на тлі загальноєвропейського (світового) процесу. Наш випускник повинен володіти цілим комплексом знань з усіх теоретичних і виконавських музично-хореографічних дисциплін, образотворчого мистецтва, літератури, філософії і естетики для того, щоб викладати свій предмет у загальнокультурному контексті, а не зводити до послідовностей вивчення авторів і творів, до дат життя і творчості митців.

Завдання музичної підготовки вчителів початкових класів та хореографії потребує суттєвих змін щодо змісту і форм музично-педагогічної освіти і, насамперед, переорієнтації навчального репертуару на національний ґрунт. А саме:

1. Наповнення навчальних програм національним змістом, введення нових дисциплін музичного циклу.

2. Вивчення творів української музики як виконавського та ілюстрованого матеріалу. Танцювальна музика (музичний супровід).

3. Вивчення духовної музики як складової національної культури.

4. Широке використання національної музичної класики.

5. Курс “Українська народна музична творчість” слід розглядати як основу, на якій базується вивчення всіх музично-педагогічних дисциплін.

6. Насичення національним музичним матеріалом гуманітарних дисциплін у процесі підготовки вчителя початкових класів і хореографії (історія України, дитяча література, народознавство).

7. Розширення сфери досягнення української музики в позааудиторній музично-виховній роботі (музичний лекторій, музичні вечори, музичні гуртки, концерти).

Усе це допоможе створенню в навчальному процесі бази для професійної підготовки і формування національної психології вчителя

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА ХОРЕОГРАФІЇ

початкових класів та хореографії, усвідомлення ним значення своєї національної музичної культури як самобутньої цінності та складової частини світового культурного процесу.

Підготовку студента у класі музичного інструмента (фортепіано, баян, акордеон) орієнтуємо на майбутню професійну діяльність за такими основними напрямками: застосування знань із суміжних музичних дисциплін (елементарна теорія музики, сольфеджіо, музична література); оволодіння необхідним комплексом виконавських знань та умінь; формування у студента психолого-педагогічної готовності до майбутньої професійної діяльності; розвиток студента “інтелектуально, музикально, артистично” (Г.Г. Нейгауз).

При цьому виділяємо такі важливі моменти: моделювання елементів педагогічного процесу на індивідуальних заняттях, створення проблемних ситуацій; анутовання студентами творів з використанням методу емоційно-сміслового аналізу, а також з проєкцією використання даного твору на уроках музики та хореографії; під час проведення академконцерту, крім виконання творів, студент повинен бути готовим до їх анутовання, словом – коментарем; спів шкільного репертуару під власний супровід.

Такий комплексний процес дасть національній школі вчителя глибокої професійної підготовки, загальної культури й ерудиції, бо саме від вчителя початкових класів залежить, чи стане музика духовною потребою дитини.

У початковій, особливо сільській школі, розв’язання завдання всебічного розвитку особистості дитини лягає на плечі вчителя-класовода. Тому велике місце в професійній підготовці вчителя початкових класів та хореографії повинна займати музична підготовка що здійснюється на заняттях з курсів “Основи музичного виховання з методикою викладання”, “Основи теорії музики”, “Гра на музичному інструменті”, “Народна музична творчість”. Ось чому важливо внести корективи у навчальні плани відповідних курсів, щоб вони орієнтували майбутнього вчителя на роботу в музично-виховному процесі початкової школи. Діючі програми з цих дисциплін повинні орієнтуватися на сучасні програми “Музика 1 – 4 класи”.

Усе згадане переконує в тому, що вже сьогодні необхідно перебудувати всю роботу зі студентами згідно з основними положеннями проекту нової програми.

Ми дослідили структуру музичної підготовки, визначили місце пісенного репертуару в програмах

та підручниках, визначили рівень музичного розвитку студентів з метою формування шляхів музично-естетичного виховання.

Студенти педагогічного факультету повинні повною мірою вивчити пісенний репертуар програми “Музика” для загальноосвітніх шкіл, яка є основною педагогічною умовою вдосконалення вокальної підготовки майбутніх учителів.

Протягом навчання та проходження педагогічної практики студенти повинні не просто займатися, а, можна сказати, на практиці опанувати ази народознавства. Педагогічний вплив засобів українського народнопісенного фольклору на формування естетичної культури студентів педагогів та їх професійну підготовку здійснюється через види діяльності студентів у процесі занять за допомогою єдності елементів національного, педагогічного, історичного та музикознавчого.

Музично-естетична культура як частина духовної культури невід’ємна від культури народу, якому вона належить, тому в програмах “Музичне виховання і основи хореографії з методикою викладання” потрібно особливу увагу надавати народній пісні.

Формування інтересу до національної музики, виховання громадянина-патріота, відданого Батьківщині, здатного через глибоке засвоєння національного прийти до усвідомлення справжньої поваги інших народів, їх культур. Вагоме місце в цьому займе музика, і в першу чергу, народна пісня.

Сучасна загальнокультурна ситуація в Україні відрізняється надзвичайною складністю і викликає тривогу у багатьох напрямках, але насамперед у сфері збереження народного мистецтва, народної пісні. Ця проблема має не тільки культурно-історичний, естетичний, художній характер, але й етичний, оскільки народне мистецтво, в якому відображалася й викристалізувалося ставлення людини до світу, до іншої людини, виступає репрезентуючи ідеали краси та моральні норми в їх нерозривній єдності. Найбільш виразно, яскраво ця єдність подана в народній пісні.

Тому актуальним завданням є освоєння, вивчення, виконання та переживання народної пісні, народної інтонації – мови народної музики з раннього віку. Конкретними формами оволодіння цією “мовою” мають бути не тільки музичні заняття, але й самодіяльна художня творчість, різноманітні засоби залучення студентів до активного вияву та розвитку своїх творчих здібностей.

Виявляється, що нашим студентам, вихованим

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА ХОРЕОГРАФІЇ

на зарубіжних поп-дисках і відео-бойовиках, до душі і народна пісня, танець, національна традиція і обряд. Більше того, вони тягнуться до народної пісні, танцю, бо це їм близьке і знайоме. Хоча чимало студентів саме в стінах ВНЗ вперше посправжньому знайомляться з народною піснею, пізнають національні звичаї і традиції, адже ще не в усіх сім'ях знають, шанують і передають дітям ці одвічні народні скарби.

Свято української народної пісні організується для всіх, але в конкурсі на краще виконання беруть участь лише студенти другого року навчання. Студенти першого курсу проводять свій конкурс "Вивчаємо звичаї і традиції рідного народу". А третьокурсники демонструють знання колядок і щедрівок, проводять конкурс різдвяних вертепів. Четверокурсники водять весняні хороводи, великодні гаївки.

Послідовне і цілеспрямоване вивчення народної пісенної творчості в умовах навчального та виховного процесу є важливим фактором формування естетичної культури студентів.

Професор Михайло Грушевський у праці "Про українську мову і українську справу" справедливо відзначав, що "серед усіх потреб нашого національного життя потреба рідної школи найголовніша, бо народ, який не має своєї школи, може бути лише пасербом чужих народів, а ніколи не виб'ється на самостійну дорогу існування..." [1, 215 – 230].

Саме для рідної школи видавали посібники М. Лисенко, М. Леонтович, К. Стеценко, Я. Степовий, В. Верховинець, П. Козицький, Л. Ревуцький.

Збагатили та удосконалили теорію і практику музичного виховання також західноукраїнські композитори: М. Вербицький, А. Вахнянин, С. Воробкевич, І. Кіпріян, Д. Січинський, В. Барвінський, С. Людкевич.

Серед всієї плеяди композиторів-галичан особливий інтерес становить педагогічна діяльність і спадщина фольклориста зі світовим іменем, композитора, академіка Філарета Колесси (1871 – 1947). Центральне місце у педагогічному доробку Ф. Колесси посідає "Шкільний співаник", виданий у двох частинах [2, 5]. Головна мета його, як відзначає автор, – "привести пісенний матеріал для науки співу в народній і середній школі" таким чином, щоб за допомогою нового "привчалася молодь пізнавати і цінувати народну творчість і перейматися духом". Особливо наголошується, "Що висока художність та поетичність, які притаманні народним пісням, – це наймогутніші виховні чинники" [2, 3]. Педагогічне кредо Ф. Колесси –

музично-естетичне виховання передусім засобами народнопісенної творчості.

120-і роковини від дня народження Філарета Колесси були ознаменовані перевиданням його педагогічного доробку.

Використано також дидактичний матеріал із популярних на той час читанок для українських шкіл, створених А. Крушельницьким, Б. Лепким, О. Поповичем, М. Матвійчуком. Це збагатило педагогічну спрямованість посібників, поєднало вивчення літератури і музики.

"Шкільний співаник" Ф. Колесси (перевидання С.С. Процика, Київ: "Музична Україна" 1991), застосовуємо для занять з курсу "Основи нотної грамоти", "Гра на музичному інструменті" у процесі підготовки виховних заходів під час прохдження педагогічної практики.

У наш час – час боротьби за рідну мову, рідну школу, за незалежну Українську державу – перевидання цього співаника є прекрасним подарунком для вчителів початкових класів, музики, мови, народознавства. Він допоможе майбутнім вчителям ознайомити учнів зі славним минулим українського народу, відроджувати його звичаї, обряди, традиції.

Процес відродження національної школи вимагає вдосконалення музично-хореографічної підготовки вчителів початкових класів.

З першого класу вчитель повинен вчити рухатися у характері і темпі музики, точно починати і закінчувати рухи разом з музикою, з допомогою рухів показувати динамічні відтінки, виконання в рухах музичних тривалостей – половинна – четвертна, четвертна – восьма (довгі і короткі тривалості), вчитися розрізняти побудову музичної фрази.

Заняття з ритміки і танцю для студентів педагогічного факультету мають велике навчально-виховне значення. Вони сприяють розвитку музичності та ритму. У спеціальних рухах, танцях навчаємо сприймати емоційний зміст того чи іншого музичного твору. Студенти повинні отримати суму знань, що допоможе їм визначитися у формуванні естетичних смаків. Теоретичні знання є найбільш вагомим фактором в естетичному вихованні засобами хореографії. Залежно від того, як буде скеровано цей процес, як він буде організований, таким буде практичний результат використання цих знань.

Саме процес вивчення танцю повинен бути побудований методично правильно, він є складний за формою і змістом, як правило, складається з декількох елементів руху. Залежно від того, як фахівець зуміє їх скомбінувати у послідовності, ці елементи рухів утворюють танець.

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ЦИКЛУ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ТА ХОРЕОГРАФІЇ

Методика вивчення танцю, спів вправ та пісень з музично-ритмічним супроводом базується на знаннях педагогіки, психології з урахуванням психологічних особливостей молодших школярів.

Заняття з хореографії тісно пов'язані з музичним супроводом. Суттєве значення має добір музичного супроводу. Важливо, щоб його елементи були достатньо виражені у відповідному музичному уривку, який складає основи вправи або танцю. На заняттях з ритміки і танцю вивчаємо ті компоненти музичної виразності, які найбільш природно та логічно виявляються в рухах.

Музику до танцю, в основному, поділяємо на три види: це мелодії дитячих пісень, народні пісні і класичні мелодії. Відповідно до танцю слід використовувати ту чи іншу мелодію. Слід відзначити, що акомпаніатор орієнтується в термінології слів, яку використовує викладач, що забезпечує чітку організацію занять, чітку співпрацю викладача і концертмейстера.

Якість і ефективність музичного супроводу в основному залежить від фахової підготовки акомпаніатора, його практичного досвіду. Цілеспрямований підбір музичного супроводу також сприяє психологічному розвантаженню, а вдале поєднання занять хореографії з іншими предметами може позитивно забезпечити навчальний процес. Музика до танцю повинна базуватися на піснях, слова яких відповідають змісту поставлених завдань. Основою в музичній підготовці майбутнього вчителя початкових класів і хореографії маємо українську народну музичну творчість у всій її різноманітності.

У процесі викладання музичних дисциплін суть основних проблем програмового матеріалу бажано подавати як завдання для самостійного розв'язання студентами, тобто закласти інваріант самостійних прочитань і тлумачень. Виходячи з цього, необхідно використовувати такі способи пояснення, які б породжували у студентів діалог – роздум, пошук особистісного смислу і опиралися б на принципи проблематичності, варіативності, імпровізаційності. Це значною мірою сприятиме формуванню особистісно-ціннісного ставлення майбутніх учителів початкових класів і хореографії до засвоєних естетичних знань і умінь, тобто естетичних переконань, наявність яких є одним із показників високого рівня їх професійної підготовки.

Існуюча систем музично-естетичного навчання на педагогічному факультеті не забезпечує повною мірою підготовку майбутніх учителів до роботи з музично-естетичного виховання молодших школярів і потребує

вдосконалення як організації навчального процесу, так і пошуку нових форм і методів навчання. Якісний рівень музичної підготовки спеціаліста повинен досягатися в обмежені строки, відведені для цього. Музичне навчання при цьому передбачає таке поєднання: взаємозв'язок, взаємодію і взаємодоповнення музичних дисциплін, зіставлення. Зміст тем, їх матеріал впливає один з одного, і є логічним продовженням на якісно вищому рівні. Це дасть змогу студентам за допомогою різноманітних засобів вираження глибше осягнути особливості предмету, який вивчається, побачити його різні сторони.

Висновки. Для успішного забезпечення навчально-виховного процесу необхідно володіти методикою передачі знань з визначеного предмету, а також методичними прийомами організації і проведення виховних заходів. Тому питання теорії музики і методики музичного виховання, сольфеджіо і гри на музичному інструменті, народна музична творчість і народний костюм та оформлення танцю повинні вивчатися у комплексі з орієнтацією на вимоги шкільної програми. Використання специфічних особливостей окремого предмету в його логічному продовженні, загального для всіх дисциплін комплексу пізнавальних і виховних завдань передбачає цілеспрямовану й активну роботу з розвитку у студентів музичних здібностей, інтересу й творчої ініціативи, формування в них музичного світогляду, культури художнього сприйняття музики, глибоке засвоєння теоретичних знань і практичне застосування їх у школі.

Аналізуючи навчальні програми і плани факультативів, можна побачити, що не завжди відбито внутрішній зв'язок, послідовність і наступність у викладанні тем з методики музичного виховання. Тому ми розробили програму і тематичний план комплексного вивчення тих предметів, у яких прагнули розробити невикористані резерви викладання за рахунок усунення дублювання окремих питань і принципового перекомпонування матеріалу в збірному курсі "Музичне виховання і основи хореографії з методикою викладання", який фактично об'єднує чотири навчальні дисципліни.

Досвід роботи на педагогічному факультеті показав ефективність і перспективність комплексного підходу до вивчення предметів музично-естетичного циклу в процесі підготовки вчителів початкових класів та хореографії. Завдяки цьому відомості з музичних дисциплін сприймаються не як далекі від реальної дійсності, а як професійно необхідні.

РОЗВИТОК АНСАМБЛЕВОГО ВИКОНАВСТВА ЛЬВОВА В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

(З ДОСВІДУ РОБОТИ ШКОЛИ КОБЗАРСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЦТДЮГ)

1. Грушевський М. Про українську мову і українську справу. – К.: Відродження, 1913. – Т. 3. – С. 774.
2. Колесса Ф. Шкільний співаник. Загальна редакція, післямова та примітки. С.С. Процика. – К.: “Музична Україна”, 1991. – С. 223.
3. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – №6. – С. 80.
4. Сеульський Р.П. Вивчення пріоритетних цінностей молоді та їх урахування в процесі виховання майбутніх учителів // Цінності освіти і виховання: Наук.-метод. зб./ За заг. ред. О.В. Сухомлинської, ред. П.Р. Ігнатенка, Р.П. Скульського, упор. О.М. Павліченка. – К., 1997. – С. 200 – 202.

Стефанія Пінчак, старший викладач

кафедри народних музичних інструментів та вокалу
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

РОЗВИТОК АНСАМБЛЕВОГО ВИКОНАВСТВА ЛЬВОВА В СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ШКОЛИ КОБЗАРСЬКОГО МИСТЕЦТВА ЦТДЮГ)

У статті розглядається сучасний стан розвитку ансамблевого виконавства в Україні на прикладі діяльності Львівської школи кобзарського мистецтва, яка працює в системі позашкільного навчального закладу. Розкрито мету і завдання школи та накреслено шляхи збереження історичного минулого в умовах сьогодення.

Постановка проблеми. Упродовж тисячоліть кожен народ творив своє мистецтво, найцінніші взірці якого поповнюють скарбницю світової культури та духовності. Адже саме мистецтво є тією духовною поживою, без якої, як без хліба насущного, не може існувати жоден народ. Воно є тією єдиною світовою мовою, яка зрозуміла всім народам світу без перекладу, бо є мовою душі та серця. Відтак справжні мистецькі надбання мають здатність промовляти крізь віки.

Одним з таких українських культурних явищ, яке збагатило світову мистецьку скарбницю, є кобзарство. Увібравши різні елементи фольклору, кобзарство відображає традиції, характер та дух нації – уособлює національну ідентичність, створює обличчя народу. Якщо тризуб, синьо-жовтий прапор та гімн є символами держави, то кобза-бандура – її серцем та душею, тією життєдайною силою та енергією, яка живить та очищає націю. Бандура виплекана століттями з глибинних пластів української свідомості та буття. У ній закладений генетичний код українського духу – саме тому вона є єдиним національним інструментом серед багатьох народних інструментів, що побутують в Україні. Кобза-бандура своїм тихим, ніжним звуком, здатна нести неймовірну силу енергії.

До сьогодні належно не осмислена та не

оцінена суспільно-політична роль кобзарства в житті українського народу. Саме кобзарі-бандуристи у своїх піснях упродовж кількох століть фіксували різноманітні події – як історичні, так і побутові, веселили простий люд, були придворними музикантами. Вони ніби виконували роль засобів масової інформації, розповсюджуючи новини від села до села, а у козацькому війську ставали розвідниками, допомагали звільнити невольників, були глашатаями-просвітителями, закликали народ до боротьби з гнобителями та відстоювали правду. За це часто їх знищували фізично, або піддавали репресіям. Усі колоніально-імперські режими боялися, ненавиділи і викорінювали кобзарство як культурне явище, що здатне відновлювати генетичний код пам'яті української нації.

На жаль, кобзарство як музичне явище в історії не зафіксоване, оскільки не було технічних засобів запису. Свідчення про кобзарство збереглося лише в живопису, поезії, літературі. Зафіксовано також окремі типи інструментів, які все ж таки не дають повного уявлення, яким було кобзарське мистецтво кілька століть тому. Безперечно, внаслідок цього втрачено багато музичного матеріалу. Серйозні дослідження та фіксація кобзарства як музичного явища розпочинаються лише в кінці ХІХ та на початку ХХ ст. Важливу